

Príspevok Jeleny Paštékovej uzatvára anketu, ktorú redakcia Slovenskej literatúry pripravila pri príležitosti 50. výročia založenia Slovenskej akadémie vied. Ďakujeme všetkým, ktorí sa jej zúčastnili. Anketové otázky boli publikované v 6. čísle Slovenskej literatúry roku 2003.

Liberæ sunt enim nostræ cogitationes

(Veď naše myšlienky sú slobodné)

JELENA PAŠTÉKOVÁ

1. Rok 1989 iste znamenal ruptúru z hľadiska totálneho pôsobenia komunistickej ideológie, nie celkom pre mňa predstavoval radikálny prelom v oblasti metodológie literárnej vedy, a to z viacerých dôvodov.

V ponovembrovom období sa otvorili informačné toky, uvoľnil sa prístup k zahraničným odborným knihám, ktoré sa dovtedy šířili najmä cez poľské preklady. V sedemdesiatych rokoch sa v edičnej praxi preklady vedeckých konceptov (priame štúdium) nahrádzali vydávaním „kompendií“, ktoré sú za iných okolností vedecky legitímne. Oproti šesťdesiatym rokom sa však výrazne zmenila proporcionalita ich základných funkčných zložiek: interpretácia prekryla informáciu, zamenili ju patrične nastavená optika a ideologické filtre, vodcovstvo prekrylo sprievodcovstvo. Vtedajšie „vedecké“ štúdie či knižné monografie venované súvekému daniu na poli „západnej“ literárnej vedy mali zväčša charakter kritických revízií rôznych odnoží globálne chápaného filozofického štrukturalizmu, novopozitivismu a scientizmu. Okrem toho, že zahmlievali konkrétne pramene často protichodnými kontraargumentmi, vybudovali zároveň oficiálny mechanizmus na šírenie „vedeckých klebiet“. Táto prax mala v lepšom prípade s vedou spoločný iba „učení“ slovník. Preto pre mňa z hľadiska metodológie znamenali deväťdesiate roky možnosť voľného prístupu k prameňom. K inšpirujúcim kontaktom so svetom, ale aj k intímnejšiemu poznaniu diel domácej literárnej vedy tých autorov, ktorí opäť smeli vychádzať a počas minulých desaťročí boli systematicky ako makulatúra odstraňovaní z kultúrnej pamäti.

Ako prvý sa núkal priestor na korekciu portrétov jednotlivých osobností, na publikovanie a citovanie pramenných a archívnych materiálov, ktoré prispeli k objektívnejšiemu pohľadu na dejiny. Začiatok deväťdesiatych rokov sa niesol v znamení literárno-vednej heuristiky. Bol poznačený eufóriou zo šírenia a sprostredkúvania poznania. V tomto období sa napríklad konali celoslovenské „prednáškové turné“ pre učiteľov (vyšli ako kolektívne podujatia *Kapitoly z dejín literatúry*, 1990, *Biele miesta v slovenskej literatúre*, 1990), alebo konferencie, semináre a podujatia s rozličnými publikačnými výstupmi, svojou frekvenciou zrkadliace radosť zo slobodnej vedeckej diskusie. Na pripomienku

vyberám aspoň z tých, ktoré usporiadal alebo spoluorganizoval Ústav slovenskej literatúry: *Slovenské myslenie o kultúre v tridsiatych a štyridsiatych rokoch*, Leopold Lahola – *Odchody a návraty*, J. A. Komenský, Juraj Tranovský v *dobovom a literárnom kontexte*, Władysław Bobek, Štefan Krčméry, Martin Rázus – rok 1992, *Seminár o živote a diele Dominika Tatarku*, *Konferencia o živote a diele Jána Kollára*, *Dvojsympóziium o Tidovi J. Gašparovi a Martinovi Rázusovi*, Štefan Pilárik, Leonard Stöckel a Bardejov, Jozef Felix, Milan Hamada, *Dialóg a dialogickosť*, *Realita mýtov, mýty súčasnosti* – rok 1993, Wolfgang Kraus, Vladimír Petrík, *Život a tvorba Valentína Beniaka*, *Fenomén slovanstva v kultúrnej a politickej identite Slovákov*, Samuel Hruškovíc a jeho miesto v *slovenskej barokovej kultúre*, Milo Urban, *Literatúra a SNP*, Alexander Šimkovič a Juraj Špižter, *Seminár Osamelí bežci*, Ladislav Novomeský 1994, *Päť rokov po...* – rok 1994, Oskár Čepan, Ján Buzássy, Peter Karvaš, *Surrealizmus a nadrealizmus*, Alexander Matuška, *Kultúrne tradície Bardejova*, *Kultúrne a estetické iniciatívy Osvaldovej družiny* – rok 1995.

Do tohto obdobia animovanej heuristiky a objavovania neskreslených kontúr osobností a literárneho procesu z prvej polovice desaťročia patrí aj riešenie grantovej úlohy *Dejiny slovenskej literatúry* (1991 – 1993), ktorú viedol Vladimír Petrík. Myšlienka vznikla roku 1990; vyplynula z aktuálnych potrieb stredoškolskej a vysokoškolskej praxe, ale reagovala aj na nejasnú situáciu v oblasti financovania vedy. Formujúci sa grantový systém bol nevyskúšaný, nevedelo sa, podľa akého kľúča budú ústavom pridelované peniaze. Z tohto hľadiska bolo logické zapojiť do výskumu čo najväčšie množstvo pracovníkov. Na riešení sa podieľalo dvadsaťšesť interných aj externých autorov a intenzívne diskusie trvali tri roky. Podľa záverečného hodnotenia grantovej agentúry „projekt splnil ciele vynikajúco“ aj s viacerými medzerami v diachrónií. Okrem mnohých sólovo publikovaných štúdií sa knižného vydania dočkalo iba sprievodné podujatie *Dejín*, kolektívna trojdielna antológia *Čítame slovenskú literatúru 1939 – 1997* (1997 a 1998).

Kameňom úrazu súhrnného publikovania prác, aspoň ako *Kapitol z dejín...*, sa stali nejednotná metodológia a metodika, a paradoxne aj príliš široký riešiteľský kolektív, ktorý mal byť zárukou rýchleho zavŕšenia úlohy. Priniesli odlišný prístup k historickému materiálu, nekompatibilné individuálne autorské štýly a nerovnakú štartovaciu čiaru bádania: prvovýskum sa striedal s prepisovaním a kondenzáciou starších štúdií. Najväčší hiát predstavovalo personálne nepokryté obdobie romantizmu. Po predčasnom odchode Oskára Čepana (1992) a Júliusa Nogeho (1993) na Slovensku neexistoval etablovaný literárny historik, ktorý by dokázal túto úlohu v krátkom čase zvládnuť. Ako východisko moderného literárnovedného uvažovania tu zostal Čepanov rukopisný koncept *Rázdelia romantizmu*, ktorý autor, na rozdiel od realizmu a naturizmu, nestihol syntetizovať do knižnej podoby. Vydaním piateho zväzku akademických *Dejín* (1958 – 1984) sa z hľadiska reprezentatívnosti inštitúcie zavŕšil žáner *Veľkých Dejín*, hoci historický výskum pokračoval ďalej. O budúcich plánoch však svedčia témy aspirantských dizertačných prác, ktoré sa v osemdesiatych rokoch presunuli do súčasnosti. Silná vedecká generácia zabudla, v niektorých prípadoch neschopná, vychovať si nástupcov. Táto medzera sa literárnej histórii vypomstila na začiatku deväťdesiatych rokov v podobe nepripravenosti na riešenie aktuálnych vedeckých úloh.

Druhým problematickým momentom bolo chápanie Dejín ako klasického temporalizovaného modelu, ktorý stiera a homogenizuje odlišnosti: literárny proces navonok reprezentuje globálna zmena, jej výrazom je striedanie jednotlivých štýlových období. V tom čase nebolo v silách autorského kolektívu analyzovať a využiť nové metodologické podnety týkajúce sa podania literárneho procesu, napríklad subverzie/absorbcie konkrétnych historických aktov, rozlišovanie antropologických referencií, odlišnosti rôznych diskurzov atď. Dominantným úbežníkom bol historický konštrukt subjektu ustanoveného na princípe národnej a kultúrnej identity. Prijatie tohto pohľadu vyplynulo z brojlerovitej syntetizácie motivovanej spoločenskou objednávkou, ale aj z domácej kultúrnej tradície. Dejiny slovenskej literatúry sa vo verejnosti doteraz chápu ako prehľadne usporiadaný národný panteón s priamym návodom na využitie. Súvisí to s prevrstvovaním až vákuom v hodnotovej sfére, s praktickou výučbou slovenskej literatúry ako maturitného predmetu, čo vôbec nemusí byť večné, ale aj s tým, že širšia metodologická diskusia na tému písania literárnych dejín napriek viacerým iniciatívam neprebehla.

Obdobie asertívnej pluralizácie metodológie nastalo podľa mňa až uprostred desaťročia. Po citovaní a parafrázovaní súvekých hitov z druhej ruky (česť výnimkám) a nutnom inkubačnom období – na Slovensku zohralo významnú úlohu vydavateľstvo ARCHA, napríklad tituly *Za zrkadlom moderny* (1991), Derridove *Texty k dekonstrukci* (1993), alebo osvietensky pôsobiaca edícia *Filozofia do vrecka* – začala sa diseminácia autentického postštrukturalizmu, ale aj uvažovania v tradičnejších rámcoch (formalizmus, štrukturalizmus, semiotika, fenomenológia, hermeneutika atď.). Na ústavnej pôde iniciatívne pôsobili konferencie o *J. M. Lotmanovi* (1994), *M. M. Bachtinovi* (1995), *M. Foucaultovi*, či medzinárodná konferencia *Subjekt – autor – auditórium* (1996). Pre toto obdobie je charakteristické obnovenie inštitúcie metodologických seminárov, organizovaných v spolupráci s Ústavom svetovej literatúry v rokoch 1995 a 1996. Odznali tu napríklad prednášky Františka Novosáda *Chápanie a výklad ako existenčné štruktúry, Hermeneutika Paula Ricoeura* či *Historická a fiktívna narácia vo svetle trilógie P. Ricoeura Čas a rozprávanie* filozofa Jozefa Siváka, *Niektoré otázky súčasnej metodológie literárnej vedy* Zdeňka Mathausera, *Barokový slavizmus* Světlý Mathauserovej, *Literárny život v ruskom Berlíne* Reinharda Lauera, *Umberto Eco – hľadanie dokonalého jazyka* Dagmar Sabolovej (1995), alebo prednášky Donalda C. Freemana *The Ocular Proof: Cognitive Metaphor and the Imagery of Shakespeare's Othello* či Douwea Fokkemu *The Differences Between Making Sense and Theoretical-Empirical in Literary Studies* (1996).

Moja odpoveď na tému metodologický prelom či kontinuita si žiada malý exkurz do dávnejšej histórie – k „normalizácii“ a k osemdesiatym rokom. Nemyslím si, že úsilie o pluralizáciu je iba darom zhora. Z druhej polovice sedemdesiatych rokov si napríklad spomínam na polooficiálnu, skôr trpenú, ale nezakázanú existenciu voľného združenia mladých adeptov vedy z viacerých ústavov Akadémie – na Semiotický krúžok fungujúci pod vedením Nory Krausovej. Diskusie sa odvinuli od Barthesových *Základov semiológie* (1967), Hjelmslevových knižiek *Jazyk* (1971), či *O základoch teorie jazyka* (tzv. Prolegomena, 1972) a postupne vznikli viaceré pôvodné semiotické štúdie s datovaním 1977 – 1983. Zborník pod názvom *Znak – systém – proces* vyšiel po štvorročnom odpočinku vo vydavateľstve Veda (1987). Ako nutnú dobovú daň niesol podtitul *K problé-*

mom marxistickej semiotiky a miestami sa krvavo usiloval o súlad semiotiky s dialektickým materializmom a „teóriou odrazu“. V tom čase ma vari najviac ohúrila citačná invencia zostavovateľky zborníka, ktorá v záujme vecí dokázala vynájsť „pokrokového“ semiologického Vietnamca Tran Duc Thaa, už dávno domestikovaného v Paríži, o čom tu však okrem autorky v tom čase nevedel nikto. Napriek koloritu dobového zvykoslovia a terminológie – diskusie i zborník živil domácu metodologickú pamäť a predstavovali umiernenú, scientisticky elegantnú formu subverzie.

Aj preto naša disciplína nebola na zmenu nepripravená. Podobne ako v oficiálnej literatúre, v rámci socialistického literárnovedného mainstreamu tiež nepôsobili iba samí kariéristi alebo netalentovaní hlupáci. Dala sa zaregistrovať istá „ľlnia odporu“, slabšia alebo razantnejšia podľa sily represí, ktoré sa zračili v hraniciach uverejniteľnosti výsledku. Vo vtedajšej produkcii sa dá spoľahlivo rozlíšiť povinná „obeta bohom“ od afirmatívnej nadpráce. Hoci to znie smiešne, iný významový odtieň malo spojenie dialekticko-materialistický, iný slovo marxistický a ešte iný spojenie marxisticko-leninský. Prvé konotovalo jedinú akceptovanú „filozofickú metódu“, druhé dve reprezentovali ideológiu v mäkkšom alebo tvrdšom valére. Dnes je to irrelevantné, všetko je synonymum. A doklad o chabosti výberu z dobovej variety možností. Rovnako ako kontrolný systém „opiekunstwa“ – podozrivé projekty mohli presadiť ideologicky prijateľní garanti. Predslovisti a doslovisti – ručelia, ktorí strategicky manévrovali, zdôvodňujúc „neškodnosť“ obsahu.

Diskusie druhej polovice osemdesiatych rokov už mali inú povahu; usilovali sa vytvoriť priestor pre zmenu k prístupu uvažovania o literatúre. Na pravidelných stretnutiach ašpirantov a „študijných pobytov“ sa v sérii prednášok rodila „pulzačná teória“ Petra Zajaca (*Tvorivosť literatúry*, 1990). Autor uvažoval o „virtuálnej“ schopnosti literatúry nastoliť problém človeka v kríze, o jej kultivačnej sile, o zvyšovaní prahu citlivosti voči okoliu. Termíny životný svet a problémová situácia patrili k základnej terminologickej výbave vtedajších adeptov literárnej vedy. Nosnosť pojmového referenčného rámca sa overovala a precizovala na základe interpretácie literárnych textov a v dotykoch s kľúčovými knižkami iných disciplín – psychológie, sociológie, prognostiky, ale aj prírodných vied. Program seminárov spoluzostavovali Valér Mikula a Fedor Matejev. Paralelne s teóriou, prinajmenšom od roku 1987, vznikali viaceré materiálové state (Šútovec, Zajac, Jenčíková). Ich autori skúšali hranice cenzúry – štúdie sa im podarilo zverejniť. Iný osud mala interdisciplinárna konferencia mladých slovenských a českých vedcov, vyrastajúca z atmosféry ústavných seminárov. Bola plánovaná na jeseň 1989 do Moravian, ale vedenie ústavu konferenciu zakázalo. Oficiálne oznámeným dôvodom boli referáty o „emigrantovi“ Milanovi Kunderovi, na ktoré sa vraj z Čiech chystal autobus plný disidentov na čele s Václavom Havlom. Absurdnosť rozhodnutia okrem samého rozhodnutia spočívala v tom, že „dozorné orgány“ nemali literárnohistorickú a kultúrnu pamäť, a preto nič netušili o ideovom spore Kundera – Havel zo sklonku šesťdesiatych rokov, ktorý sa vinul ešte rokmi deväťdesiatymi a zrejme trvá dodnes. Tieto fakty aj kuriozity uvádzam ako doklad opakovaných pokusov o naplavovanie metodologicky úrodných vrstiev pôdy a kultiváciu terénu. Súčasná informačná akcelerácia je pre mňa v dotyku s pokojným sedimentačným rytmom sedemdesiatych a osemdesiatych rokov časom pozornej metodologickej selekcie a čírenia.

2. Interdisciplinarita nie je módna záležitosť, tobôž to nie je novinka. Sama literárna veda sa tradične delí na literárnu **teóriu** a literárnu **históriu**, ktorej súčasťou sú pomocné vedy literárne, historická poetika, medziliterárne vzťahy atď., ale takúto „prirodzenú“ interdisciplinaritu zrejme nemáte na mysli. Asi skôr ide o cyklickú ambíciu vedy (teórie) dosiahnuť univerzálnu poznávaciu platnosť. V emancipačných obdobiach konštitúcie alebo existenčného tlaku sa dôraz kladie na špecifickosť metódy a interdisciplinarita sa počíta ako balastná. V obdobiach obmeny metodologických sústav sa vedecké argumenty podporujúce nový koncept zasa hľadajú na pôde viacerých disciplín, vznikajú medzi nimi „mäkšie prechody. Napríklad tridsiate a štyridsiate roky 20. storočia sa v humanitných vedách niesli v znamení úsilia o prechod z opisno-empirickej úrovne na úroveň teoretickú. Z toho vyplynuli pokusy využiť exaktné prírodovedné metódy v humanistike. Problematiku vedeckého jazyka a vedeckej metodológie paralelne iniciovala na jednej strane filozofia (logický pozitivizmus), na druhej štrukturalizmus (jazykoveda, literárna veda, estetika, etnológia atď.), neskôr opäť lingvocentrické disciplíny (štrukturalizmus, semiotika, Chomského generatívna gramatika). Z hľadiska odklonu od empirického výskumu je aj pre dnešnú dobu významná polemika medzi Mikulášom Bakošom a Jozefom Ambrušom, ktorá sa týkala Bakošovej knihy *Vývin slovenského verša* (1939). Autor sa usiloval habilitovať verzológiu, neskôr historickú poetiku, ako samostatné odvetvia literárnej histórie (ako imanentné štruktúry) a oslobodiť ich od vzťahu ku kultúrnym a spoločenským dejinám. Recenzent mu vyčítal nedostatky v znalosti materiálu a zbytočnú teoretickú exhibíciu na úkor fundovaného zachytenia vnútornej logiky predmetu (Ambruš, J.: *Mikuláš Bakoš – Vývin slovenského verša. [Rec.] Slovenské pohľady*, 1939, č. 12 a Bakoš, M.: *Na margo dvoch recenzií. Elán*, 1939/1940, č. 7).

Z metodologického hľadiska je opäť významné, že v článku *Slovenská literárna veda 1945 – 1966 (Slovenská literatúra, 1967, č. 1)* videl Oskár Čepan problém jej „zaoštvania“ v nedokončenom spore štrukturalizmu s pozitivizmom. Prerušila ho ideologická reglementácia, ktorá oficializovala pozitivizmus (biografizmus, sociologizmus) zahalený do terminologických šiat „leninskej teórie odrazu“. Pretože aj v krátkych obdobiach liberalizácie prebiehala metodologická diskusia kódovane, formuláciu pokladám za zástupné označenie odporu voči ideologickej reštaurácii preoblečenej, a vzhľadom na vtedajšie vnútorné dispozície literárnej vedy, už anachronickej metodológie. Svedčí o tom Čepanova charakteristika najdogmatickejšieho obdobia 1951 – 1956, v ktorom odlišuje prevažujúce vulgárno-sociologické tendencie od kontinuity pozitivizmu vo fundovanom materiálovom výskume literárnych dejín a v pomocných vedách literárnych. Nedostatočné rozlíšenie anachronickej metodológie pozitivizmu a z rôznych dôvodov v minulosti insuficientného materiálového výskumu prekryla v súčasnosti vrstva novej scientizácie – postštrukturalistická diferenciacia, transdisciplinarita, odvolávajúca sa na spoločnú sofistickovanú teoretickú reč (naratológia, rétorika, archeológia „vedenia“ a pod.). V širšej odbornej verejnosti, aj v časti literárnovednej produkcie sa dôkladná materiálová evidencia, logické usporiadanie predmetu a hierarchizácia hodnôt dodnes pokladajú za „prirodzený“ spôsob diskurzu o literatúre. Roh metodologickej hojnosti a sloboda deväťdesiatych rokov pnutie medzi „prirodzeným“ materiálovým výskumom a teoretickými konceptmi ešte väčšmi skomplikovali, pretože ich uzavreli do veľmi málo komunikujúcich, vzájom-

ne „cudzích“ diskurzov. Ak si spomenieme na koniec tridsiatych rokov, nevráživosť empirie a teórie nie je ničím novým, symptomatická a povážlivá je rezignácia na vzájomný dialóg, ktorá okrem vnútorných strát prehlbuje neistotu, ale aj neochotu pri ofenzívnejšom formulovaní statusu literárnovednej disciplíny smerom navonok.

3. Na margo inštitucionálneho rámca literárnovedného výskumu uvediem fakty:

a) Organizácie financované zo štátneho rozpočtu majú zriaďovacie listiny, v ktorých je ustanovený ich základný účel a predmet činnosti. Ústav slovenskej literatúry „vykonáva základný výskum zameraný na dejiny slovenskej literatúry, súčasnú slovenskú literatúru a poetiku a na teóriu literatúry. Výskumné úlohy sú orientované na monografické práce, problémové štúdie, slovníkovú a encyklopedickú literatúru a rukoväte.“

b) Postavenie akademickej inštitúcie definuje Zákon o Slovenskej akadémii vied, vymedzuje ho Štatút Slovenskej akadémie vied, jeho zamestnanci sa riadia Zákonom o verejnej službe vrátane občianskej bezúhonnosti (Odpis z registra trestov). Verejnú službu odráža bod 2 Zriaďovacej listiny: „Výsledky výskumu sa aplikujú v pedagogickej praxi pri tvorbe učebníc pre stredné školy, antológií, textov s vysokoškolským použitím a smerom k literárnej a kultúrnej verejnosti.“

c) Spoločenská efektívnosť pracoviska sa nevyvodzuje z množstva citácií – tie predstavujú iba akceptáciu/neakceptáciu ústavu v rámci vedeckej komunity. Spoločenskú efektívnosť vyjadrujú tzv. aplikátori, kedysi sa to volalo výsledky pre spoločenskú prax. Podľa nedávneho listu aplikátori predstavujú „akési »nastavené zrkadlo« vnímania významu/pôsobenia SAV pre/v spoločnosť/i“. Sumarizujú sa v príslušnej tabuľke vymyslenej na tento účel. Nesmú to byť vysoké a stredné školy všeobecne, aplikátori musia mať meno, konkrétnu adresu a telefónne číslo. Preto je napríklad aplikátorom kolektívneho grantového projektu Gizely Gáfrikovej *Od historie litterarie...* Katedra klasickej a semitskej filológie FFUK zastúpená zodpovednou riešiteľkou, nie Katedra slovenskej literatúry, ako by ste logicky očakávali, pretože odtiaľ riešiteľov niet a nedajú sa uviesť.

d) Podľa nového Zákona o vysokých školách sa odbor a názov doktorandského štúdia neodvodzuje zo Zriaďovacej listiny akademického pracoviska, to sa ako externá vzdelávacia inštitúcia musí o akreditáciu nanovo uchádzať, ale chápe sa ako 3. stupeň VŠ štúdia, nadväzujúci na jeho prvé dva stupne. V našom prípade sa volá Slovenský jazyk a literatúra (materiál Sústava vedných odborov a príslušná korešpondencia s Ministerstvom školstva).

e) Súčasná vedná politika zdôrazňuje integráciu odborov do medzinárodných výskumných štruktúr, vytváranie Centier excelentnosti, iniciuje a oceňuje finančnú participáciu na výskume v podobe **invenčného** čerpania z medzinárodných finančných zdrojov a zo štrukturálnych fondov. Témy 5. a 6. rámcového programu sú z hľadiska „vied o človeku“ zamerané na globálne ekonomicko-sociálno-psychologické témy, ako sú kvalita života, trvalo udržateľný rozvoj a pod.

Na záver faktografického exkurzu spomeniem konferenciu z jesene tohto roku. Prognostický ústav SAV na základe objednávky vlády SR rieši výskumnú úlohu štátneho programu *Prognóza rozvoja a využívania vedy a techniky do roku 2015*, ktorá bola jedným z východísk pre kreovanie štátneho rozpočtu už na rok 2005. Ak riaditeľka Fyzikálneho ústavu v diskusii riešiteľom vyčítala, že okrem nanometrií a nanotechnológií neza-

hrnuli do *Prognózy* ďalšie odbory, ktoré sa na pracovisku skúmajú, ja som musela autorov upozorniť, že literárnu vedu nezahrnuli do svojej prognózy vôbec.

Dnešné inštitucionálne rámce literárnovedného výskumu sa vytvárali v priebehu deväťdesiatych rokov pod tlakom neustále sa meniacich vonkajších, najmä ekonomických podmienok. Určovali ich reštriktívne rozpočty, rozpočtové provizóriá, neodhadnuteľné viazania rozpočtu, znižovanie stavu vedeckých, odborných aj administratívnych pracovníkov. Zlepšenie materiálnych podmienok výskumu a rozšírenie finančných zdrojov je dnes zreteľné. Prejavilo sa v rekonštrukcii budovy (1999 – 2001, málokto si asi spomenie na neobývatel'né miestnosti a zasadačku), v budovaní a modernizácii počítačového parku (v roku 1997 bolo pre ústav problémom odovzdať Správu o činnosti požadovanú vo Worde, riaditeľ ju musel písať na svojom privátnom počítači), v zabezpečení komunikácie cez internet (roku 1999 sa musela prenajať strecha súkromnej budovy na Červenom kríži kvôli prepojeniu s akademickým vysielateľom, od roku 2002 sa využíva optický kábel SANET, umožňujúci rýchly a časovo neobmedzený prístup k internetu), zvýšili sa tarifné platy aj doktorandské štipendiá. Čo sa týka rozdeľovania finančných zdrojov medzi oddelenia SAV, v prvých dvoch oddeleniach stále nešťastne pretrvávajú pocit, že na spoločenské vedy doplácajú. Naposledy sa to prejavilo pri periodických akreditáciách pracovísk, ktoré síce formálne zohľadnili „mäkšie“ ukazovatele spoločenskovedného výskumu, pri hlasovaní však kvantitatívny zreteľ prevážil a prvé dve oddelenia názory III. oddelenia prehlasovali. Z tých istých príčin sa pred budúročnými voľbami Predsedníctva znova začalo hovoriť o znižovaní počtu jeho členov a o pomernom zastúpení jednotlivých oddelení, ktoré by znevýhodnilo spoločenské vedy, čo Snem našťastie odmietol.

V roku 1996, v čase existenčného ohrozenia ústavu pri anekčných nárokoch Matice slovenskej sa prejavila solidarita všetkých pracovníkov, Predsedníctva Akadémie i európskej slavistickej komunity. Stabilizovaný dnešok sa nesie skôr v znamení únavy z pretrvávajúcich problémov: z nevyhovujúceho akademického grantového systému, ktorý ešte stále nemá podobu nezávisle financovaných a hodnotených projektov, ani patričnú vážnosť, z nejasnosti akreditačných kritérií, ktoré by mali byť kompatibilné a mali by sa uplatňovať porovnateľne, čiže vnútri III. oddelenia, z rivality, nie kooperácie Akadémie s vysokými školami. A z byrokratizácie fungovania vedy. Predmet literárnovednej disciplíny sa vo vnútri vedeckej komunity pociťuje inkoherentne, opäť ožila stará antinómia „vlastivedného“ a „vedeckého“ diskurzu. Paralelne a plazivo pritom nastáva spochybňovanie spoločenskej užitočnosti literárnej vedy ako takej. V tejto situácii je každá rada vítaná, jednu nám ponúka Kozma Prutkov: „Keď sa chceš podobat' včele, pracuj usilovne ako mravec.“ Môžeme sa ňou riadiť, alebo si vymyslíť lepšiu stratégiu.